ערבי נחל — חנוכה

תקס"ב

הבית יוסף הקשה מאחר שביום הראשון לא היה נס דהא כבר היה בו כדי להדליק יום אחד מדוע עושין שמנה ימים, הא לא היה הנס רק שבעה ימים. וראיתי בספר תולדות יעקב יוסף שכתב דלכאורה יש לתרץ זאת עם מה שהקשה עוד מדוע לא תיקנו תשעה ימים משום ספיקא דיומא כמו בכל המועדים. ואם כן יש לומר דקושיא חדא מיתרצא בחברתה, דבאמת לא היה ראוי לתקן רק שבעה ימים אלא שתיקנו שמונה ימים משום ספיקה דיומא. ואח"כ סתר שם תירוץ זה דאי משום ספיקא דיומא תיקנו שמונה ימים היה ראוי שיתחיל חנוכה מן יום השני מעת שהתחיל הנס דהיינו מכ"ו בכסלו רק שיומשך אח"כ בסופו עוד יום אחד משום ספיקא דיומא כמו בכל המועדים שמתחיל פסח בט"ו בניסן וסוכות בט"ו בתשרי אבל אין מקדימין משום ספיקא דיומא ועיין שם שמאריך.

ועוד ראיתי בספר א' על התורה הביא בשם הר"א בתוס' הסמ"ג תירוץ אחר על קושית הבית יוסף, דמסתמא בלילה הראשון נתנו כל השמן במנורה כדי שידלוק כשיעורו ולא דאגו ליום מחר כי מצוה הבאה ראשונה ודאי צריכין לעשותה בשלימות, ואם כן ודאי טמנו הפך ההוא בירכתי הבית, ואם כן איך מצאו ביום השני שמן בפך ההוא כי מי עלה על לבו לפשפש בהפך ההוא ולחשוב אולי נעשה נס ואין סומכין על הנס, אלא על כרחך שמיד ביום הראשון כששפכו השמן שבפך למנורה תיכף נעשה הנס ונתמלא הפך בהיותו עדיין ביד הכהן נמצא גם ביום הראשון נעשה נס ע"כ דברי הר"א.

והקשה עליו הספר הנ"ל דעדיין לא הועיל בתירוצו, דאם כן לא היה נס ביום השמיני כיון שכל יום ויום נעשה נס לחבירו אם כן שביעי הכין לשמיני וביום השמיני לא היו צריכין לנס שכבר היה להם שמן, ועי' שם עוד מה שביאר דשמא לא הוצרכו שיתמלא הפך מיד רק ביום הראשון מה שאין כן אחר כך עי' שם מה שפלפל עם זה ואין בו צורך לענייננו לכן לא העתקתיו.

ומעתה נראה לי ישוב נכון לקושית הבית יוסף, כי אע"פ שכל אחד משני תירוצים הללו יש עליו סתירה כאמור, מ"מ בצירוף שני התירוצים גם יחד נתישב קושית הבית יוסף, והוא דבאמת היה המעשה כדברי מהר"א ואם כן בכ"ה בכסליו היה נס, ולא קשיא רק על יום השמיני שלא נעשה בו נס, ואם כן שפיר נוכל לומר כתירוץ התולדות יעקב יוסף שהוא משום ספיקא דיומא וק"ל. ועדיין אינו עולה יפה דאם כן ביום השמיני לא נדליק רק שבעה נרות כיון שהוא משום ספק דיום שביעי וק"ל. ועיין בחידושי הו"ת דרוש לשבת חנוכה פלפול ארוך בגמרא דבבא מציעא. חסלת פרשת ויחי